

Kultūros paveldo departamento
Vilniaus teritoriniam skyriui

Vilniaus senajo miesto su priemiesčiais (25504), Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų liekanų (39) teritorijose, Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Maironio g. 27A
2018 m. atliktų

ŽVALGOMŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ PAŽYMA

2018 m. spalio mėn. UAB „Senajo miesto architektai“ užsakymu UAB „Teisinga orbita“ atliko žvalgomuosius archeologinius tyrimus (vad. T. Bajarūnas) Vilniaus senajo miesto su priemiesčiais (25504), Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų liekanų (39) teritorijose, Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Maironio g. 27A (žr. priedą Nr. 1). Tyrimų leidimą (LA-447) 2018 m. spalio 3 d. išdavė Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos (žr. priedą Nr. 4). Archeologinių tyrimų metu buvo iki žemio ištirti trys 2x2 m šurfai ir vienas 2x3 m šurfas (žr. priedą Nr. 1), iš viso 18 m² plotas. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų tikslas – nustatyti ar sklypo teritorijoje esama archeologinio sluoksnio, archeologinių struktūrų, suformuoti paveldosauginę (-es) išvadą (-as).

Šurfas Nr. 1 tirtas sklypo Maironio g. 27A P dalyje, priešais išlikusias Vilniaus gynybinės sienos liekanas, topografiškai lygioje vietoje, orientuotas Š kryptimi, 2x2 m dydžio (žr. priedą Nr. 1, Fotografiją Nr. 1). Šurfo koordinatės (LKS–94):

X	Y	Centro Z (H _{abs})
583351.86	6060928.18	113,52
583350.04	6060928.32	113,55
583349.91	6060926.36	113.73
583351.91	6060926.13	113.65

Tirtos vietos viršuje slūgsojo 0,05 m storio velėnos sluoksnis, po šiuo sekė 0,55 – 0,60 m storio šviesiai pilko smėlio sluoksnis. Po šiais sluoksniais slūgsojo 0,75 – 0,80 m storio permaišytas gelsvas, pilkas smėlis su žvyro tarp sluoksniais kuriame aptinkamos XVII – XX a. radiniai (buitinės

keramikos fragmentai, stiklas), stambios griuvenos (gotikinių plytų liekanos) ir statybinės XX a. griuvenos (betoninių konstrukcijų liekanos, asfalto fragmentai). Po pastaruoju sluoksniu buvo pasiektas 0,60 m storio permaišytas tamsiai pilko smėlio, gelsvo smėlio sluoksnis su XVII – XX a. radiniais (buitinės keramikos fragmentais, stiklu, XX a. šiukšlėmis) (Fotografiją Nr. 3). Atsižvelgiant į tai, kad gruntas tapo nestabilus, šūrfas tirtas iki 2,05 m gylio ir buvo nuspręsta pasiekti įžemio lygi kalamojo grąžto pagalba. Sukalus grąžtą 2 m į gylį, įžemis nebuvo pasiektas. Šūrfas tirtas iki bendro 2,05 m gylio (Fotografiją Nr. 4). Po tyrimų šūrfas užkastas (žr. Fotografiją Nr. 22).

Šūrfas Nr. 2 tirtas sklypo Maironio g. 27A PR dalyje, siekiant nustatyti 1987 m. savavališkai iškastos duobės¹ ribas, topografiškai lygioje vietoje, orientuotas ŠR kryptimi, 2x2 m dydžio (žr. priedą Nr. 1, Fotografiją Nr. 2). Šurfo koordinatės (LKS–94):

X	Y	Centro Z (H _{abs})
583327.31	6060943.42	113.67
583328.88	6060944.46	113.68
583330.02	6060942.69	113.71
583328.38	6060941.70	113.73

Tirtos vietos viršuje buvo išklotos 0,10 m storio betoninės plytelės, po kuriomis sekė 0,10 – 0,15 m storio skaldos sluoksnis. Po šiuo sluoksniu sekė 0,05 m storio šviesiai rudo smėlio sluoksnis. Po šiais slūgsojo 1,70 – 1,80 m storio tamsiai pilko smėlio su balto smėlio tarp sluoksniais sluoksnis, kuriame buvo aptiktos XX a. statybinėmis griuvenos (betoninių konstrukcijų liekanos, asfalto fragmentai), XVII – XX a. radiniai (buitinės keramikos fragmentai, XX a. šiukšlės) (Fotografijas Nr. 6 ir 7). 2,10 m gylyje buvo pasiektas betoninis pagrindas, kuris vėliau paaiškėjo, kad yra susijęs su šiuo metu veikiančia šilumine trasa, todėl giliau kasti šurfo nebuvo tikslingas ir įmanoma. Dėl šių priežasčių šūrfas tirtas iki 2,10 m gylio V dalyje, o R tik iki 1,80 m (Fotografiją Nr. 5). Po tyrimų šūrfas užkastas (žr. Fotografiją Nr. 23).

Šūrfas Nr. 3 tirtas sklypo Maironio g. 27A Š dalyje, priešais 2002 m. atliktų archeologinių žvalgymų (vad. R. Žukovskis) metu aptiktus Vilniaus gynybinės sienos mūro fragmentus², topografiškai nelygioje vietoje, orientuotas ŠR kryptimi, 2x3 m dydžio (žr. priedą Nr. 1, Fotografiją Nr. 8). Šurfo koordinatės (LKS–94):

¹ Patkauskas, S., 1987, *Žemės kasimo darbų šiluminės vandentiekio siurblinės statybos zonoje Tiesos g. (Bokšto – Kūdrų g. kampas) archeologinės priežiūros ataskaita*, Vilnius, (ataskaitos kopiją pateikė užsakovas, ataskaitos ištrauka – žvalgomųjų archeologinių tyrimų projekto priede Nr. 3);

² Žukovskis, R., 2003, *Žvalgomųjų archeologinių tyrimų ir žvalgymų Kūdrų g. Vilniuje, 2002 metais ataskaita*, Vilnius, 2003, LIIR f. 1 byla 3925

X	Y	Centro Z (H _{abs})
6060971.26	583340.75	105.93
6060969.63	583341.85	106.09
6060971.24	583344.15	105.28
6060972.82	583343.11	105.04

Tirtos vietos viršuje buvo 0,10 m storio velėnos sluoksnis, po kuriuo atsidengė 0,20 m storio šviesiai pilka žemė su XX a. šiukšlėmis. Po šiuo sluoksniu sekė 0,80 – 1,10 m storio šviesiai pilkos žemės sluoksnis su XVII – XX a. radiniais (buitinės keramikos fragmentais, XX a. statybinėmis griuvenomis ir šiukšlėmis, smulkiomis ir stambiomis griuvenomis). Šiame sluoksnyje atsidengė Vilniaus gynybinės sienos fragmentas (žr. Fotografijas Nr. 9 – 12), viršutinė jo dalis – 104,66 m H_{abs}, o pati žemiausia – 103,11 m H_{abs}. Panašu, kad mūras yra apardytas XX a. statybos darbų ir geriausiai išlikęs PV šurfo dalyje. Mūras išsidėstęs beveik per visą šurfą, tik šurfo R dalyje jis nebuvo aptiktas. Mūras sudarytas iš kalkių skiedinio, 30x15x8 cm dydžio gotikinių plytų ir stambių akmenų. Mūrą apžiūrėjęs architektūros ekspertas Robertas Zilinskas jį datavo XVII a. pradžia. Pagal 1648 m F. Getkanto planą aptiksliai šalia šios vietos Vilniaus gynybinė sienas daro posūkį (žr. priedus Nr. 1 ir 2), tai galėtų paaiškinti tokį mūro išsidėstymą šurfe. Taip pat išlieka tikimybė, kad čia gali būti Vilniaus gynybinės sienos kontraforso liekanos. Po ankščiau minėtu sluoksniu aptinkamas 0,70 – 0,80 m storio XVII – XVIII a. tamsiai pilko smėlio kultūrinis sluoksnis su tą įrodančiais archeologiniais radiniais (XVII – XVIII a. monetomis, kulkomis, buitinės keramikos fragmentais, kitais spalvotųjų metalų dirbiniais). Po šiuo, šurfo ŠV dalyje, aptinkamas 0,10 – 0,20 m storio kalkių, smulkių griuvenų ir žvyro sluoksnis. Po juo, šurfo ŠV dalyje, slūgsojo 0,20 – 0,50 m storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis (Fotografijas Nr. 16 ir 17). Įžemis – žalsvas molis, šurfe pasiskirstęs skirtingai. Jo lygis nuo centrinės šurfo dalies į ŠV šurfo dalį krenta nuo 103,64 iki 102,08 m H_{abs} (žr. Fotografijas Nr. 14 – 17). Įžemis giliausioje šurfo vietoje, ŠV dalyje, pasiektas 3,20 m gylyje. Jau pasiekus 3,00 m gylį šioje vietoje pradėjo sunktis vanduo. Šurfas tirtas iki 3,20 m gylio. Po tyrimų Vilniaus gynybinės sienos fragmentai padengti keliais sluoksniais agroplėvelės (žr. Fotografiją Nr. 13) ir šurfas užkastas, tuo pačiu sausu gruntu (žr. Fotografiją Nr. 24).

Šurfas Nr. 4 tirtas sklypo Maironio g. 27A V dalyje, siekiant nustatyti ar šioje sklypo dalyje yra išlikęs nesuardytas archeologinis sluoksnis, topografiškai lygioje vietoje, orientuotas ŠR kryptimi, 2x2 m dydžio (žr. priedą Nr. 1, Fotografiją Nr. 18). Šurfo koordinatės (LKS–94):

X	Y	Centro Z (H _{abs})
583327.31	6060943.42	113.67
583328.88	6060944.46	113.68
583330.02	6060942.69	113.71
583328.38	6060941.70	113.73

Tirtos vietos viršuje buvo 0,10 m storio velėnos sluoksnis, po kuriuo atsidengė 0,05 – 0,10 m storio šviesiai rudo smėlio sluoksnis. Po šiuo sluoksniu sekė 0,70 – 0,80 m storio permaišytas tamsiai rudos žemės sluoksnis su XX a. statybinėmis griuvenomis ir pavieniais XVII – XVIII a. radiniais. Po šiais slūgsojo 0,40 – 0,60 m storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XX a. šiukšlėmis (žr. Fotografijas Nr. 20, 21). Dėl plane nurodytu komunikacinių tinklų paklaidos, 1,40 m gylyje, ties šurfo centru, buvo aptiktas nuotekų vamzdis. Taip pat šurfe pradėjo sunktis vanduo (žr. Fotografiją Nr. 19). Šurfą toliau kasti nebuvo naudinga ir tikslinga, todėl įžemio lygis buvo patikrintas kalamuoju grąžtu. Paaiškėjo, kad giliau pradeda smarkiai sunktis vanduo ir gruntas iš grąžto tiesiog išbyra, todėl šiuo būdu nebuvo neįmanoma nustatyti įžemio lygio. Dėl šių priežasčių šurfas tirtas iki 1,40 m gylio. Po tyrimų šurfas užkastas (žr. Fotografiją Nr. 25).

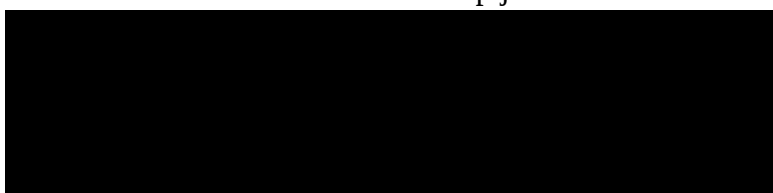
Apibendrinant žvalgomųjų archeologinių tyrimų rezultatus, matome, kad Vilniaus senojo miesto su priemiesčiais (25504), Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų liekanų (39) teritorijų, Vilniaus m. sav., Vilniaus m., sklypo Maironio g. 27A teritorijos PR ir PV dalys yra smarkiai apnaikintos XX a. statybos ir komunikacijų tiesimo darbų. Pavieniai XVII – XVIII a. radiniai ir pavieniai gotikinių plytų fragmentai rodo, kad Vilniaus gynybinė siena šioje teritorijoje galėjo eiti ir kultūrinis sluoksnis čia kadaise egzistavo, tačiau didžiojoje šios sklypo dalies teritorijoje dabar jis yra nukastas ir permaišytas. Kadangi šioje teritorijoje išlieka tikimybė aptikti dar nesuardytas Vilniaus gynybinės sienos liekanas ir nesuardytą XVII – XVIII a. archeologinį sluoksnį, atliekant žemės judinimo darbus šioje teritorijoje yra reikalingi archeologiniai žvalgymai, o jų metu aptikus archeologinį sluoksnį – detalieji archeologiniai tyrimai. Matome, kad sklypo Š dalyje situacija skiriasi. Šioje teritorijoje buvo aptiktos Vilniaus gynybinės sienos liekanos ir 0,70 – 0,80 m storio XVII – XVIII a. kultūrinis sluoksnis, todėl atliekant žemės judinimo darbus šioje sklypo teritorijoje yra reikalingi detalieji archeologiniai tyrimai. Šioje sklypo teritorijoje prieš atliekant

detaliuosius archeologinius tyrimus siūloma mechanizuotai nukasti viršutinius archeologiškai nevertingus sluoksnius iki 0,80 – 1,00 m gylio nuo esamo paviršiaus.

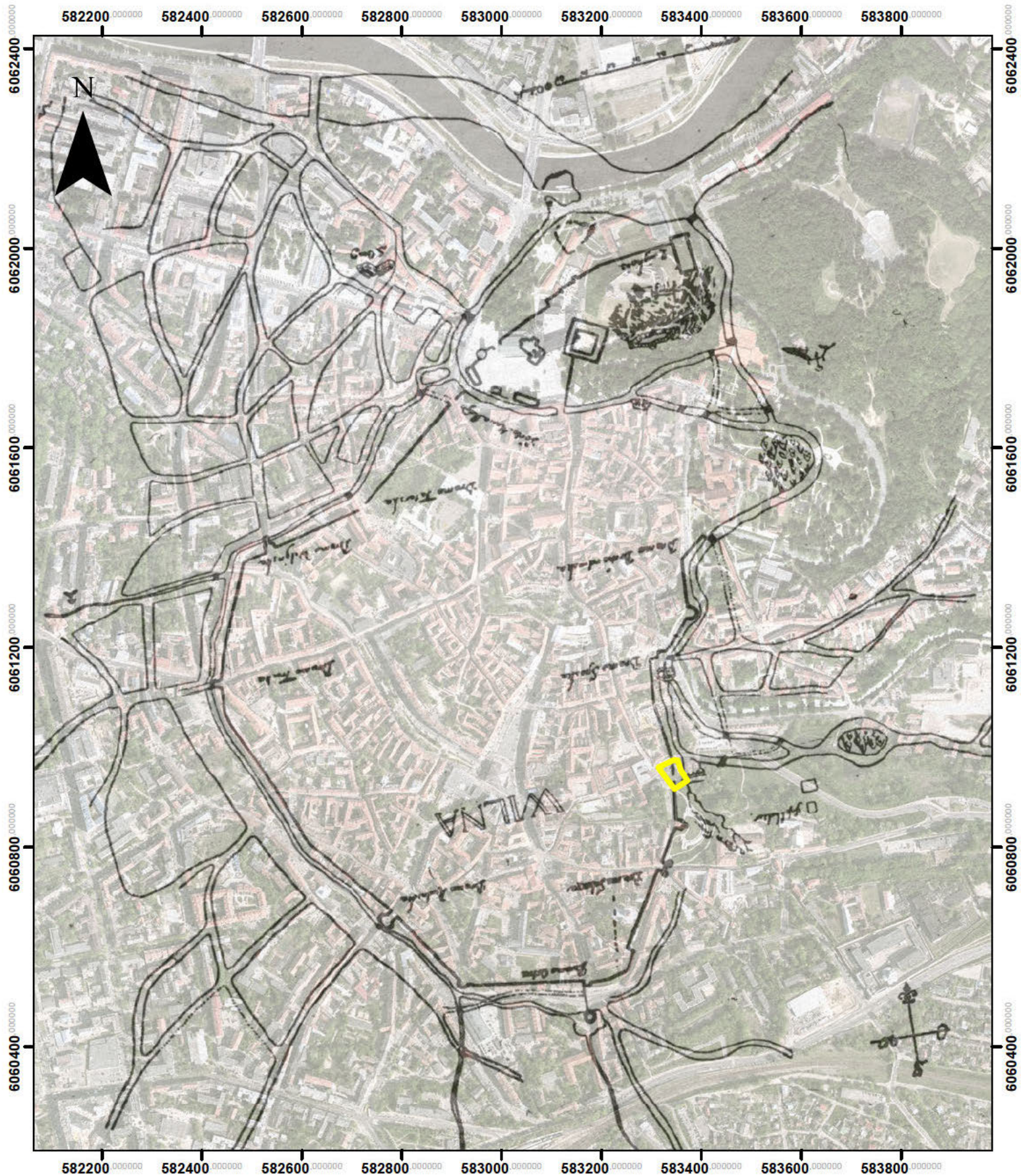
PRIEDAI:

1. Situacijos planas, M 1:400.
2. Apytikslis 1648 m. F. Gedkanto Vilniaus gynybinės sienos planas, M 1:10 000.
1. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų fotografijos.
2. 2018–10–03 išduoto leidimo Nr. LA-447 kopija.

Archeologas

Priedas Nr. 2. Apytikslis 1648 m. F. Gedkanto Vilniaus gynybinės sienos planas, M 1:10 000

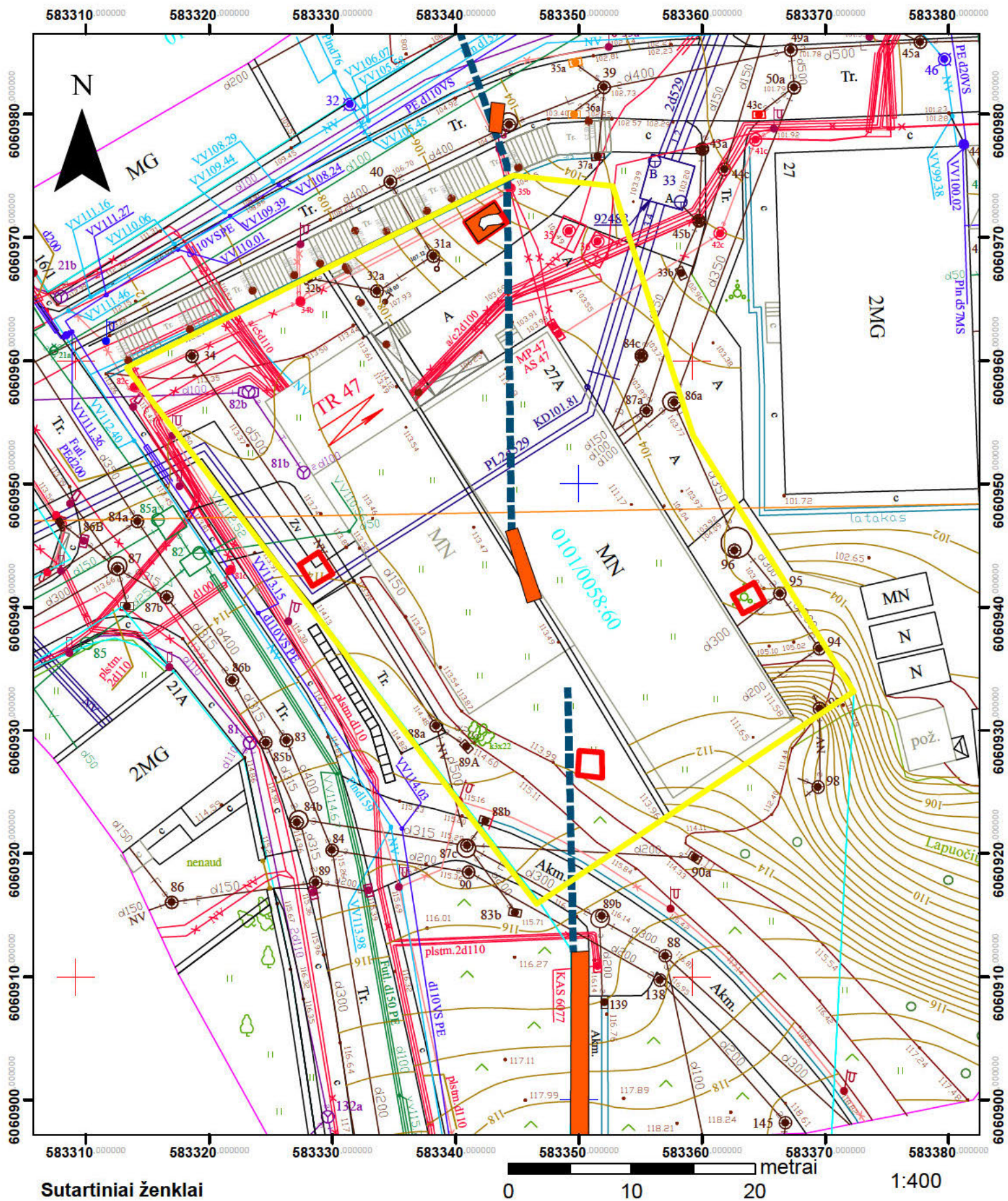
1:10 000

Sutartiniai ženklai

Sklypo Maironio g. 27A ribos

0 250 500 metrai

Priedas Nr. 1. Situacijos planas, M 1:400

Sutartiniai ženklai

- Sklypo Maironio g. 27A ribos
- Vizualiai matomos ir aptiktos archeologinių tyrimų metu Vilniaus gynybinės sienos liekanos
- Atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai
- Vilniaus gynybinė siena pagal 1648 m. F. Gedkanto planą

Priedas Nr. 3. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų fotografijos

Šurfas Nr. 1.

Fotografija Nr. 1. Šurfo Nr. 1 bendras situacinis vaizdas prieš tyrimus

Fotografija Nr. 2. Šurfo Nr. 1 bendras situacinis vaizdas pasiekus 2 m gylį

Fotografija Nr. 3. Šurfo Nr. 1 PR sienelė pasiekus 2 m gylį

Šurfas Nr. 2.

Fotografija Nr. 4. Šurfo Nr. 2 bendras situacinis vaizdas prieš tyrimus

Fotografija Nr. 5. Šurfo Nr. 2 bendras situacinis vaizdas ŠV šurfo dalyje pasiekus betoninę (šiluminės trasos) dangą

Fotografija Nr. 6. Šurfo Nr. 2 PR sienelė pasiekus betoninę (šiluminės trasos) dangą

Šurfas Nr. 3

Fotografija Nr. 7. Šurfo Nr. 2 ŠV sienelė pasiekus betoninę (šiluminės trasos) dangą

Fotografija Nr. 8. Šurfo Nr. 3 bendras situacinis vaizdas prieš tyrimus

Fotografija Nr. 9. Šurfo Nr. 3 bendras situacinis vaizdas iš PR, atidengus gynybinės sienos liekanas ir pasiekus įžemį

Fotografija Nr. 10. Šurfo Nr. 3 bendras situacinis vaizdas iš PV, atidengus gynybinės sienos liekanas ir pasiekus įžemį

Fotografija Nr. 11. Šurfo Nr. 3 bendras situacinis vaizdas iš ŠR, atidengus gynybinės sienos liekanas ir pasiekus įžemį

Fotografija Nr. 12. Šurfo Nr. 3 bendras situacinis vaizdas iš PR, atidengus gynybinės sienos liekanas ir pasiekus įžemį

Fotografija Nr. 13. Šurfo Nr. 3 bendras situacinis vaizdas iš ŠR, prieš užkasinėjant, uždengus gynybinės sienos liekanas keliais sluoksniais agroplėvelės

Fotografija Nr. 14. Šurfo Nr. 3 PR sienelė

Fotografija Nr. 15. Šurfo Nr. 3 PV sienelė

Fotografija Nr. 16. Šurfo Nr. 3 ŠR sienelė

Fotografija Nr. 17. Šurfo Nr. 3 ŠV sienelė

Šurfas Nr. 4

Fotografija Nr. 18. Šurfo Nr. 4 bendras situacinis vaizdas prieš tyrimus

Fotografija Nr. 19. Šurfo Nr. 4 bendras situacinis vaizdas pasiekus nuotekų vamzdį ir pradėjus sunktis vandeniui

Fotografija Nr. 20. Šurfo Nr. 4 PR sienelė

Fotografija Nr. 21. Šurfo Nr. 4 ŠV sienelė

Užkasti Šurfai

Fotografija Nr. 22. Užkastas šurfas Nr. 1

Fotografija Nr. 23. Užkastas šurfas Nr. 2

Fotografija Nr. 24. Užkastas šurfas Nr. 3

Fotografija Nr. 25. Užkastas šurfas Nr. 4

Priedas Nr. 4

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS

LEIDIMAS ATLIKTI ARCHEOLOGINIUS TYRIMUS

2018-10-03

(data)

Nr.

Vilnius

LA-447

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) 18 straipsnio 6 dalimi, šis leidimas išduotas

_____ arba mokslo laipsnis ir (ar) pedagoginis vardas)

atlikti:

Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinė vietovė (25504), Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų liekanų (39) teritorijų

(numatomos tirti vietos pavadinimas, unikalus kodas Kultūros vertybių registre,

Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Maironio g. 27A

adresas, archeologinių tyrimų pobūdis)

žvalgomojus archeologinius tyrimus

pagal archeologinių tyrimų projektą:

Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (25504), Vilniaus senamiesčio (16073), Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų liekanų (39) teritorijų, Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Maironio g. 27A žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, 2018-10-02

(projekto pavadinimas, aprobavimo data)

archeologinių tyrimų grupę sudaro šie archeologai (pildoma, jeigu grupė sudaroma):

_____ (vardai, pavardės)

(antra pusė)

Papildomi paveldosaugos reikalavimai archeologinių tyrimų metu :

Leidimas galioja iki

2018-11-30

(metai, mėnuo, diena)

Leidimo galiojimas pratęstas iki

(metai, mėnuo, diena)

Apskaitos, paveldotvarkos planavimo
skyriaus vyr. specialistė

(leidimą išdavusio tarnautojo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(leidimą galiojimą pratęsusio tarnautojo pareigų
pavadinimas)

(parašas)

(vardas, pavardė)

Leidimas taip pat tyrėjui suteikia teisę naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrėjas archeologinių tyrimų metu ir juos atlikęs privalo laikytis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571), Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. ĮV-538 (Žin., 2011, Nr. 109-5162), Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimties aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. ĮV-259 (Žin., 2005, Nr. 80-2927), Kultūros paveldo objektų ar vietovių apžiūros, būklės fiksavimo ir tyrimo atlikimo užtikrinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. ĮV-240 (Žin., 2005, Nr. 76-2766), Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimų metu rastų archeologinių radinių perdavimo muziejams taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ĮV-66 (Žin., 2005, Nr. 30-960), Leidimų atlikti archeologinius tyrimus išdavimo tvarkos aprašo, kitų teisės aktų nustatytų paveldosaugos reikalavimų ir šiame leidime nustatytų papildomų paveldosaugos reikalavimų.